

ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਦਲੀਲ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸਲਈ, ਲੇਬਰ ਐਂਡ ਕੰਸੀਲੀਏਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਨੇ ਇਪਲੇਡ ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਕੋਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਵਾਬਦੇਹ-ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ. ਅਨੁਸੂਚੀ **P. 2** ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ **12** ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ **(3)** ਅਤੇ **(4)** ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਵਿਵਾਦ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ **10** ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

(5) ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲੇ ਆਰਡਰ **P. 3** ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਲੇਬਰ ਐਂਡ ਕੰਸੀਲੀਏਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਰਾਹੀਂ **17** ਫਰਵਰੀ **1983** ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੁ. ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰਬਰ **3** ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਜੋਂ **300**।

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਫੁਲ ਬੈਂਚ

ਐਸ.ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਸੀ. ਜੇ., ਪੀ.ਸੀ. ਜੈਨ ਅਤੇ ਐਸ.ਸੀ ਮਿੱਤਲ, ਜੇ. ਜੇ

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

1982 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੂਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. **15** ।

20 ਮਈ **1983** ਈ.

ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ (**1971** ਦਾ **LXX**) — ਧਾਰਾ **15** ਅਤੇ **20** — ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ — ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ — ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ — ਸਮਾਪਤੀ— ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ — ਦਾ ਅਰਥ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਅਵਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ, **1971** ਦੀ ਧਾਰਾ **20** ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਦੀ ਰੀਡਿੰਗ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਅਰੰਭੀ ਗਈ ਅਪਮਾਨਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਭਿੰਨਤਾ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲਾਈਨ ਖਿੱਚੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸੂਓ ਐਮਸੀਟੀਯੂ ਕਾਰਵਾਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਮਾਤ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਨੂੰਨ ਇਹਨਾਂ ਦੇ

ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੋਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅਪਮਾਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ 'ਨਹੀਂ ਤਾਂ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪਮਾਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ। 'ਨਹੀਂ ਤਾਂ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਸੁਰਾਗ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੋਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮੋਸ਼ਨ, ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦੀਵਾਨੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਜੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ। (ਪਰਾ 13)।

ਮੰਨਿਆ, ਕਿ ਸ਼ਬਦ 'ਸ਼ੁਰੂ' ਦਾ ਆਮ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਅਰਥ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸੈੱਟ ਕਰਨਾ ਹੈ; ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰੋ; ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, ਕਦਮਾਂ ਜਾਂ ਪੜਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੋ ਜਾਂ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੋ। ਧਾਰਾ 15 ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 20 ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹੀ ਅਰਥ ਕੱਢਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਧਾਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਰਾਦਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲੈਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਡਵੋਕੇਟ- ਜਨਰਲ ਉਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੋਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇਗਾ! ਅਪਮਾਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਤਾਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਧਾਰਾ 15(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾਕਾਰ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲੈਣ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਧਾਰਾ 15(1) (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਉਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗਾ। 'ਸ਼ੁਰੂਆਤ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ, ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨਕਾਰ ਜਾਂ ਨੋਟਿਸ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੇ ਕਦਮ। (ਪਰਾ 16)।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪਮਾਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਟਰਮਿਨਸ ਐਡ ਕਯੂਮ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੋਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪਮਾਨ ਲਈ. ਸੈਕਸ਼ਨ 15(1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਾਰਵਾਈ ਇਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਇੱਕ ਮੋਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ। ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 15(1) (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲਈ ਭੇਜਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਝੀ ਜਾਣੀ

ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਪਰਾ 20)।

ਸੁਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਜੈ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹੋਰ, 1974 PLR 23.

ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, 1977 PLJ (Cri.) 201.

(ਰੋਕਿਆ ਹੋਇਆ)।

ਹਰੀ ਨੰਦਨ ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐੱਸ.ਐੱਨ. ਪੰਡਿਤਾ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐੱਸ., ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1975 ਸਾਰੇ। 48.

ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ, ਏਆਈਆਰ 1975 ਸਾਰੇ। 366.

ਦਿਨੇਸ਼ਭਾਈ ਏ. ਪਾਰਿਖ ਬਨਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਕੋ-ਆਪਰੇਟਿਵ ਹਾਊਸਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ ਮਗਰਵੇਲ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਏਆਈਆਰ 1980 ਗੁਜਰਾਤ 194।

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਜੇ.ਵੀ. ਪਟੇਲ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐੱਸ., (1976) 78 ਬੋਮ. ਐਲ.ਆਰ. 113.

(ਤੋਂ ਅਸਤੁਸ਼ਟ)

23 ਅਗਸਤ, 1982 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਐਮ.ਆਰ.ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਐਸ. ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਮਾਣਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਕੇਸ, ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਪ੍ਰੋਮ ਚੰਦ ਜੈਨ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਸੀ ਮਿੱਤਲ ਨੇ 20 ਮਈ, 1983 ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੇ ਉਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੰ: 1 ਤੋਂ 3 ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਮਾਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਹੈ। 1980 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ: 163।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਜੀ.ਐਸ.

ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲਈ ਡੀ.ਐਸ ਬਰਾੜ, ਏ.ਏ.ਜੀ.

ਨਿਰਣਾ

ਐਸ ਐਸ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਸੀ. ਜੇ.

1.) ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਸਹੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਅਵਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ, 1971 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਧਾਰਾ 20 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀਮਾ - ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

2. ਪੰਜ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਐਕਟ, 1971 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਤਹਿਤ 27 ਫਰਵਰੀ, 1981 ਨੂੰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ ਅੱਗੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ

ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਣਹਾਨੀ **17** ਦਸੰਬਰ, **1980** ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਝੂਠੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਕਥਿਤ ਮਾਣਹਾਨੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। **(1)** ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ **2** ਜੁਲਾਈ, **1982** ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਕਾਪੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ **21** ਜੁਲਾਈ **1982** ਨੂੰ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਇਆ ਤਾਂ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ। **17** ਦਸੰਬਰ, **1980** ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ **20** ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਈ ਮੁੱਢਲਾ ਭਰੋਸਾ ਫਲੈਰੀ ਨੰਦਨ ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਸਐਨ ਪੰਡਿਤ ਅਤੇ ਓਆਰਐਸ ਦੇ ਦੋ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। **(2)** ਅਤੇ, ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ **(3)** ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਕੁਝ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

3. ਇੱਥੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬਾਂ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ **20** ਦੀ ਅਜੀਬ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਸਲੀਲ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

"ਅਪਮਾਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸੀਮਾ। -ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪਮਾਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।"

ਇਹ ਸਵੈ-ਸਿੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ **20** ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਦੀਵਾਨੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਰਾਦਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਰਾਦਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ। ਹੁਣ

- (1) ਸੀ.ਆਰ. **1980** ਦੀ ਰਿੱਟ **163** ਦਾ ਫੈਸਲਾ **19-1-1981** ਨੂੰ ਹੋਇਆ।
- (2) ਏਆਈਆਰ **1975** ਇਲਾਹਾਬਾਦ **48**.
- (3) ਏਆਈਆਰ **1975** ਇਲਾਹਾਬਾਦ **366**

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ **14** ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਦੇ ਕੁਝ ਅਸਧਾਰਨ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਅਗਲੀ ਧਾਰਾ **15** ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਮਾਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਲਈ ਕੁਝ ਪੂਰਵ-ਲੋੜਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਨਿਰਾਦਰ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

- (i) ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੋਸ਼ਨ 'ਤੇ;
- (ii) ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ;
- (iii) ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ;

ਅਤੇ

(iv) ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ 'ਤੇ।

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਧਾਰਨ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਪੂਰਵ-ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ **15(1)** (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

4. ਸੈਕਸ਼ਨ **15** ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਨਾਲ ਸੈਕਸ਼ਨ **20** ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ *ਟਰਮਿਨਸ ਅ ਕੁਆ* ਅਤੇ *ਟਰਮਿਨਸ ਐਂਡ ਕੁਆਰਨ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।* ਤਰਕਪੂਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬਿੰਦੂ ਜਾਂ ਟਰਮਿਨਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ **20** ਦੁਆਰਾ ਵਿਜ਼ੂਅਲ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਇੱਕ ਕੋਓ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਰੀਖਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

(i) ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਰਾਦਰ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ;

(ii) ਉਹ ਤਰੀਕ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੂਓ ਮੋਟੂ ਜਾਂ ਆਨ ਮੋਸ਼ਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

5. ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ **20** ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ, ਉਹ ਮਿਤੀ ਜਦੋਂ ਸਮਾਂ ਚੱਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਉਸ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਅਟੱਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਰਾਦਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ **20** ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਾਧੇ ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਨਿਰਮਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

6. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੋ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਨੋਟਸ ਮਾਰੇ ਗਏ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਥ੍ਰੈਸ਼ਹੋਲਡ ਸੁਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਜੈ ਨਰਾਇਣ (**4**) ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਕ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ *ਟਰਮਿਨਸ ਅ ਕੋਓ* ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਮੇਰੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਤਾਰੀਖ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਸਰਵ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ *ਇਸ* ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜਾਂ ਮੋਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨਿਰਾਦਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਰਾਦਰ ਦੇ ਇੱਕ ਕੰਮ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਸਲ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ ਸਥਿਤੀ ਰਹੇਗੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਇੱਕ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਲਈ ਸੀਮਾ ਲਈ ਇੰਨੀ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਇਸਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਲਈ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਦੋਹਰਾ ਤੱਤ ਪੇਸ਼

ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਠੋਸ ਅਸੂਲ. ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕੋਣ 'ਤੇ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਅਸਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ, ਸਬੰਧ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਸਾਨਿਆਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ, 1971 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਅਸਧਾਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸੁਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਜੈ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (5) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਬੰਧ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਜੋਂ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਮਐਸਪੀ ਰਾਜੇਸ਼ (6) ਵਿੱਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

7. ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (7) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ - ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ। ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਇੱਥੇ ਜੋ ਗਲਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

- (4) 1974 PLR 23.
- (5) 1974 PLR 23.
- (6) 1980 ਕੇਰਲਾ LT 802.
- (7) 1977 PLJ (Cri) 201.

ਟਰਮਿਨਸ ਜਾਂ ਸੀਮਾ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬਿੰਦੂ। ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਰਾਦਰ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਲਈ ਸਮਾਪਤੀ ਬਿੰਦੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਸੁਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਠੋਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

8. ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ, ਮੈਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਭਾਰ 'ਤੇ ਪਕੜਾਂਗਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਅਧੀਨ ਚੱਲਣ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬਿੰਦੂ ਹੈ। ਮਿਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪਮਾਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

9. ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੋਈ ਵੀ ਹੁਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀਮਾ ਲਈ ਟਰਮਿਨਸ ਐਡ ਕੁਆਰਨ ਜਾਂ ਸਮਾਪਤੀ ਬਿੰਦੂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ, ਚਾਰ ਟਰਮਿਨੀ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ: -

- (i) ਉਹ ਮਿਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਅਸਲ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;
- (ii) ਉਹ ਮਿਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਧਾਰਾ 15(1)(a) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ;

- (iii) ਉਹ ਮਿਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ **15(2)** ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ
- (iv) ਉਹ ਮਿਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ **15(I)(b)** ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਥੇ ਇਕੋ-ਇਕ *ਟਰਮਿਨਸ ਐਡ ਕੁਆਰਨ* ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਅਸਲ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਟਰਮਿਨੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ *ਹਰੀ ਨੰਦਨ ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਐਨ. ਪੀਡਿਤ ਅਤੇ ਓਰਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ* ਮਿਲਿਆ ਹੈ। **(8)** ਅਤੇ *ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ (9)*; *ਦਿਨੇਸ਼ਭਾਈ ਏ . ਪਾਰਿਖ ਬਨਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਕੋ-ਆਪਰੇਟਿਵ ਹਾਊਸਿੰਗ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨਾਗਰਵੇਲ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਅਤੇ*

- (8) ਏਆਈਆਰ **1975** ਸਾਰੇ. **48**.
 (9) ਏਆਈਆਰ **1975** ਸਾਰੇ. **366**.

ਹੋਰ (10); ਅਤੇ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ *ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਜੇ. ਵੀ. ਪਟੇਲ ਅਤੇ ਓ. ਆਰ. ਐਸ. (11)*। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ 'ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ' ਤੇ, ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ, *ਬਰਦਾਕਾਂਤਾ ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਮਿਸਟਰ ਜਸਟਿਸ ਗਤੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ (12)* ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ 'ਤੇ, 'ਮੁੱਖ ਤੌਰ' ਤੇ ਅਰਾਮਦਾਇਕ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਵੱਡਾ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤਰਕ। ਡੂੰਘੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ *ਬਰਦਾਕਾਂਤਾ ਐਮ. ਐਲ. ਸ਼ਰਸ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ)* ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਲਚਕਦਾਰ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇੱਕ ਉਲਟ ਨਤੀਜਾ ਦਰਸਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

10. *ਬਰਦਾਕਾਂਤਾ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਆਈ. (ਸੁਪਰਾ)*, ਦੇ ਫੁਲਕ ਬੈਂਚੇ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ **15(1)** ਅਧੀਨ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ **19(1)** ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸਾਲਿਸਟਰ-ਜਨਰਲ ਨੇ ਮੁਢਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ - ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰੋਕਿਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਭਗਵਤੀ, ਜੇ. ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਇਸ ਮੁੱਢਲੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫੋਕਲ ਅਤੇ ਇਕੋ-ਇਕ ਬਿੰਦੂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ **19(1)** ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ "ਅਪਮਾਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ" ਦਾ ਅੰਤਰ-ਪ੍ਰੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਬਹਿਸ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ-4 ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਦਿਲਚਸਪ ਸਵਾਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ **19** ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ **(1)** ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਕੱਲੇ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ

ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੁੱਢਲੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ **19(1)** ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਰੋਂ ਵੀ ਸੀਮਾ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਧਾਰਾ **20** ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਝੱਲਦਾ ਹੈ

(10) ਏਆਈਆਰ **1980** ਗੁਜਰਾਤ **194**.

(11) **(1976) 78** ਬੋਮ. ਐਲਆਰ **116**.

(12) ਏਆਈਆਰ **1974** ਐਸਸੀ **2255**

ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ **19 (1)** ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਕੱਲੇ ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਮੁਢਲੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਸਵਾਲ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ।

11. . ਸਮਾਨ. ਬਰਾਬਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ **19** ਵਿੱਚ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਤੋਂ ਵੀ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਉਸਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ **20** ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ **19(1)** ਅਤੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਪਾਸਿੰਗ ਨਿਰੀਖਣ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਧਾਰਾ **20** ਦਾ ਇੱਕ ਗੁਪਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੁਇਨ ਬਨਾਮ ਲੈਦਰਨ (**13**) ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਹਾਲਸਬਰੀ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਇਹ ਇੱਕ ਪਵਿੱਤਰ ਨਿਯਮ ਹੈ, ਕਿ ਇੱਕ ਕੇਸ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਲਈ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਤੋਂ ਤਰਕ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸੁਧਾਂਸੂ ਸੇਖਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (**14**) (ਕੁਇਨ ਬਨਾਮ ਲੈਦਰਨ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ)) ਤੋਂ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਯੋਗ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ : -

" . . ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਵਾਕ ਕੱਢਣਾ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ

ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਨਿਰਣੇ ਤੋਂ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਲਈ

ਦਰਅਸਲ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ-7 ਦਾ ਅੰਤਮ ਹਿੱਸਾ ਬਰਦਾਕਾਂਤ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਤੋਂ ਇਹ ਸਕਿਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਚਕੀਲੇ ਬਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਉਲਟਾ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਹਿਮਤੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਉਪਾਅ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਸੀਮਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੋਜ਼ਨ ਜਾਂ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(13) **1901 AC 495**

12. ਏਆਈਆਰ **1968** ਐਸਸੀ **467**

ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ *ਬਰਾਦਕਾਂਤ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦਾ ਕੇਸ* (ਸੁਪਰਾ) ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਰੰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕਲੌਤਾ *ਟਰਮੀਨਸ ਐਡ ਕੁਆਰਨ* ਹੈ।

13. ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਇੱਕ ਸਾਦਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਮੋਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਪਮਾਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਦੀ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲਾਈਨ ਖਿੱਚੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ *ਸੂਓ ਮੋਟੂ ਕਾਰਵਾਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਮਾਤ ਹੈ।* ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਹਿਣਾ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੋਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅਪਮਾਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਅਤੇ "ਨਹੀਂ ਤਾਂ" ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪਮਾਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ। 'ਨਹੀਂ ਤਾਂ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਸੁਰਾਗ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੋਸ਼ਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੋਸ਼ਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮੋਸ਼ਨ, ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਕੰਫਰਟ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਮੋਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

14. ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਾਦਰ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਹ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੋਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹਨ। ਦੂਸਰਾ, ਉਹ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੋਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਕੁਝ ਅਜੀਬ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਕਾਰਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉੱਚ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਅਪਮਾਨ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 20 ਨੂੰ "ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਅਪਮਾਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ" ਦੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ") ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰੇਗਾ

15. ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਅਪਮਾਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤ (ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੋਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਰਾਦਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਧਾਰਾ 15 ਦੀਆਂ ਉਪ ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਢੰਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਰਿਆ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ *ਫੋਰਟੀਓਰੀ* ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਢੰਗ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ *ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।*

16. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵੱਡੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਕੋਈ ਵੀ ਹੁਣ 'ਸ਼ੁਰੂਆਤ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ

ਅਸਲ ਆਯਾਤ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਮ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਦੇ ਅਰਥ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ-

“ਵੈਬਸਟਰ ਦੀ ਤੀਜੀ ਨਵੀਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ।

ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ : ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਜਾਣਾ ਤੈਅ ਕਰਨਾ; ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰੋ; ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, ਕਦਮਾਂ ਜਾਂ ਪੜਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸੁਵਿਧਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ:-”

ਛੋਟੇ ਆਕਸਫੋਰਡ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਡਿਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ **1 ry** : —

ਅਰੰਭ ਕਰਨਾ: ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ, ਅਰੰਭ ਕਰਨਾ, ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ, ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ, ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ, ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ "

ਇਹ ਸ਼ਬਦ 'ਸ਼ੁਰੂਆਤ' ਦਾ ਸਾਦਾ ਅਰਥ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ **15** ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ **20** ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਅਰਥ ਕੱਢਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਧਾਰਾ **14** ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਣਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੋਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇਗਾ? ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਕਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਜਿਮਿਵਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਧਾਰਾ **15(2)** ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਕੋਈ ਅਜੇ ਵੀ ਇਹ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ? ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾਕਾਰ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲੈਣ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਲਿਖਣਾ, ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਧਾਰਾ **15(1)(b)** ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤ ਹੈ, - ਕੀ ਉਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਰਾਦਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਸਿਵਲ ਅਪਮਾਨ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾਕਾਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦੀਵਾਨੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਰਜਿਸਟਰੀ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਵੇਗੀ; ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜਾਂ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਅਪਮਾਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ। ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ 'ਸ਼ੁਰੂਆਤ' ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ **15** ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ, ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨਕਾਰ ਜਾਂ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਲਈ ਸਿਰਫ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਜਾਂ ਸਫਲਤਾ .

17. ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ **2 7m** ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਨਿਰਮਾਣ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਪਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ **20** ਦੇ ਇੱਕ ਅਸ਼ੁੱਭ ਖਰੜੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਜੀਬ (ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਜਬ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਧੁਨੀ ਤੋਪ ਇਹ ਹੈ

ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਜੋ ਅਸਾਧਾਰਣ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਬੇਤੁਕੇ ਨਤੀਜੇ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਕੋਲ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਹਿੰਮ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਚਲੇ ਗਏ, ਮਾਮਲਾ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਨੇਕ ਅਰਥ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾਕਾਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਢਿੱਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ (ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ) ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਟੱਲ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇੱਕ ਉਸਾਰੀ ਜੋ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਵੱਲ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਹਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ
(ਐਸ.ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਸੀ.ਜੇ.)

ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਉਸਾਰੀ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਪੁੰਸਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਰਾਦਰ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਕੀਨਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਹਤ ਮੰਗਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੀ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਣ ਤੋਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈਪਰਟੈਕਨੀਕਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮੋਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲਈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ - ਜੋ ਕਿ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਣਜਾਣ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੋਕ ਦੇਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅਜਿਹੀ ਉਸਾਰੀ ਵੱਲ ਝੁਕਵਾਂਗਾ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਅਸੰਗਤਤਾ ਤੋਂ ਬਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਮੈਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਪਮਾਨ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਬੇਲੋੜੀ ਬੇੜੀ ਲਗਾ ਕੇ ਵੀ ਇੰਨਾ ਬੇਲੋੜਾ ਸਖ਼ਤ ਜਹਾਜ਼ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

18. ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਠਿਨਾਈ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਸਲ *ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ* ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਡੇਢ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ **17** ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।, **1980**. ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਮੈਰਿਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਭੇਜੀ ਪਰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਯਾਨੀ ਕਿ **2** ਜੁਲਾਈ, **1982** ਨੂੰ ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ 'ਡਿਫਾਲਟ' ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ *ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ* ਵਿੱਚ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਰੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਮੰਦਭਾਗਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ. ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਗਿਆਨਵਾਨ ਉਸਾਰੀ ਇਹਨਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਦਭਾਗੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

19. ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਉਲਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। *ਹਰੀ ਨੰਦਨ ਅਗਰਵਾਲ ਦੀ ਕਾਸਟ (ਸੁਪਰਾ)* ਵਿੱਚ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕਲੇ ਪੈਰੇ **25** ਵਿੱਚ ਸਖਿਪ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ. ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। *ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ)* ਵਿੱਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ *ਬਰਾਦਾ ਕਾਂਤਾ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ)* ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਤਰਕ ਜਾਂ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ *ਬਰਾਦਾ ਕਾਂਤਾ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦਾ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ)* ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਰੰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। *ਦਿਨੇਸ਼ਭਾਈ ਏ. ਪਾਰਿਖ ਬਨਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਕੇ-ਆਪ੍ਰੋਟਿਵ ਹਾਊਸਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ (15)* ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ *ਬਰਾਦਾ ਕਾਂਤਾ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਕੇਸ* ਅਤੇ *ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ)* ਉੱਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ, ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਐਨ. ਵੈਂਕਟਰਮਨੱਪਾ ਬਨਾਮ *ਡੀ ਕੇ ਨਾਈਕਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (16)*, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਜਾਂ ਨਿਰਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਕਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

20.) ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ **20** ਦੇ ਤਹਿਤ *ਸੀਮਾ* ਦੀ ਮਿਆਦ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਰਾਦਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਟਰਮਿਨਸ ਐਡ ਕੁਆਰਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ **15** ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਸ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਸੈਕਸ਼ਨ **15(I)** (a) ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਾਰਵਾਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਇੱਕ ਮੋਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ **15(I)** (b) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲਈ ਭੇਜਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਜਿਹੀ

ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਝੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

21.) ਹੁਣ ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ।

(16) ਏਆਈਆਰ 1978 ਕਾਂਤ 57.

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਆਈ. ਐੱਸ. ਟਿਵਾਣਾ, ਜੇ.)

ਧਾਰਾ 20 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਇੱਕ ਸਾਲ। ਇਸ ਸਾਰਥਕ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਸ ਹੁਣ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰੋਮ ਚੰਦ ਜੈਨ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਐਸ.ਸੀ. ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੰਚਨ

ਐਸ. ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ . ਜੇ. ਐੱਡ ਆਈ. ਐਸ ਟਿਵਾਣਾ, ਜੇ.

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, -ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1980 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 284 ।

7 ਫਰਵਰੀ 1983

ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ (1894 ਦਾ I)—ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਅਤੇ 23 — ਬਾਗ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ—ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ — ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ — ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤਰੀਕੇ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇ, ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਕੁਝ ਤਰੀਕੇ ਹਨ (i) ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ; (ii) ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਾਂ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੇ ਸੱਚ-ਸੁੱਚੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਵਾਜ਼ਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੀਮਤ ; ਅਤੇ (iii) ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਜਾਂ ਤੁਰੰਤ ਸੰਭਾਵੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੀ ਸਾਲ ਦੀ ਇੱਕ ਸੀਮਾ। ਇਹ ਵਿਧੀਆਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਲੋੜ - ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਨੇੜੇ ਹੋਵੇ। ਵਾਜ਼ਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਤਰੀਕਿਆਂ

ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ। ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਹੱਦ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਮੁੱਲ - ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਸਥਿਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਲਾਭ ਅਤੇ ਫਾਇਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮੋਟਾ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਤਰੀਕਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੰਭਾਵੀ ਮੁੱਲ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।